

לכבוד

איתן כבל

יו"ר ועדת הכלכלה

כנסת

אתי בנדלר, עו"ד

היועץ המשפטי של ועדת הכלכלה לנושא זה

כנסת

הנדון: הצעת חוק המהנדסים והאדריכלים (תיקון מספר 9) – מתן רישיון זמני למהנדסים זרים

1. בתאריך 22 מרץ אישרה ועדת הכלכלה, לקריאה ראשונה, את הצעת חוק המהנדסים והאדריכלים (תיקון מס' 9) (הוראות שונות). במסגרת הצעה זו נכלל סעיף 11ב, המסמיך את שר העבודה והרווחה (או הרשם לפי נוסח מאוחר) להעניק, בהתקיים מספר תנאים, רישיון זמני למהנדס או לאדריכל ממדינת חוץ לתקופה של שנה עד שנתיים.
2. נקבע דיון להכנה לקריאה שנייה ושלישית בוועדת הכלכלה ב-20 לפברואר 2018, כאשר באתר הוועדה הנוסח האחרון הוא הצעת החוק מיום 21 במרס 2017.
3. איגוד המהנדסים לבנייה ולתשתיות בישראל (להלן: "איגוד המהנדסים"), הנו חלק מלשכת המהנדסים, האדריכלים והאקדמאיים במקצועות הטכנולוגיים ומייצג מתוקף כך סטטוטורית את מקצוע ההנדסה האזרחית. האיגוד הביע התנגדותו הנחרצת להצעת החוק עוד בראשיתה, וכן במהלך הדיון שהתקיים בוועדה ביום 15 במרץ 2017, פרוטוקול 472 (מישיבת ועד הכלכלה) **וזאת**

מהנימוקים המפורטים:

- א. מצב הדברים היום מאפשר ליווי ותכנון של מהנדס/אדריכל זר, וזאת בתנאי שעל הפרויקט חתום בסופו של דבר מהנדס/אדריכל ישראלי בעל רישיון, הינו מהנדס/אדריכל בעל רישיון ישראלי הלוקח אחריות על הפרויקט מאשר את התכנון, חתום על ההיתר ועושה פיקוח עליון על עבודות הבניה. הצעת החוק החריגה, מבקשת למי שאינו בקיא בדיני התכנון והבניה לקבל רישיון זמני ולחתום על פרויקט, כאשר משך הרישיון הוא זמני בעוד התקלות והליקויים שיכולים להיווצר הם במשך כל חיי המבנה.
- ב. תכנונם וביצועם של פרויקטים הנדסיים הינו תחום בעל השלכות מרחיקות לכת על שלום הציבור ובטיחותו. **הטלת אחריות** זו על בעל מקצוע זר, המגיע לארץ לתקופה קצרה וקצובה ומקבל רישיון זמני לפעול, הינה בעייתית מאד, עד בלתי אפשרית, בוודאי בניסוחה האחרון כאשר ניתנת סמכות לביצוע פעולות שיוחדו למהנדס רשוי או לאדריכל רשוי, אך ללא אחריות.
- ג. נוסח הצעת החוק כולל מספר אי בהירויות ועמימות, אשר תפורטנה להלן הגוררות את סוגיית האחריות לחלל ריק, והן תקשנה על יישומו באופן ראוי ותקין.

רקע

4. בתאריך 22 מרץ 2017 אישרה הכנסת, בקריאה ראשונה, את הצעת חוק המהנדסים והאדריכלים (תיקון מס' 9) (הוראות שונות), התשע"ז-2017. זאת, לאחר אישור ההצעה, מספר ימים קודם לכן, בוועדת הכלכלה של הכנסת.
5. במסגרת הצעת החוק האמורה נכללה גם הצעה **להוספת סעיף 11ב לחוק**, שכותרתו "רישיון זמני למהנדס או לאדריכל ממדינת חוץ". סעיף זה מסמיך את הרשם להעניק רישיון זמני למהנדס או לאדריכל ממדינת חוץ לתקופה של שנה עד שנתיים.

אדריכל ממדינה זרה לשם ביצוע פעולות של מהנדס או אדריכל רשוי בארץ (לתקופה של שנה עד שנתיים) בהתקיים התנאים כפי שמפורטים בסעיף 11ב(א) להצעת החוק.

6. בהקשר זה יצוין, כי סעיף החוק שלעיל התווסף להצעת החוק **כיממה בלבד** טרם דיון ההכנה לקריאה ראשונה בוועדת הכלכלה וכן כי הסעיף הועלה להיוועצות קצרה, באמצעות דואר אלקטרוני, בין חברי מועצת ההנדסה והאדריכלות, **וזכה להתנגדות גורפת מכלל חברי המועצה, ויודגש יושב ראש איגוד המהנדסים הוא אחד מחבריה**.
7. איגוד המהנדסים יחד עם גורמים נוספים הביע בפני ועדת הכלכלה של הכנסת, את התנגדותו הנחרצת לסעיף 11, וזאת מטעמים הנוגעים לתפיסת אחריותם המקצועית של המהנדסים והאדריכלים הישראלים.
8. בהמשך לכך, קבע ח"כ כבל, יו"ר הוועדה כי יש לתקן את נוסח סעיף החוק כך שייתן **מענה ברור** ומוגדר לסוגיית האחריות המקצועית (הן של בעלי המקצוע הזרים והן של בעלי המקצוע הישראלים הנדרשים ללוותם), וכן קבע כי על משרד העבודה הרווחה והשירותים החברתיים לקיים בעניין זה היוועצות עם איגוד המהנדסים ועם הטכניון טרם דיוני ההכנה לקריאה שנייה ושלישית.
9. בנוסח כפי שמופיע באתר הוועדה נכון ליוםלכתיבת מכתב זה, לא בוצע כל שינוי בנוסח בהתאם להנחיות יושב ראש הוועדה.

להלן יפורטו נימוקי התנגדות איגוד המהנדסים לבנייה ולתשתיות בישראל להצעת החוק:

10. תכנונם וביצועם של פרויקטים הנדסיים הינו תחום בעל השלכות מרחיקות לכת על שלום הציבור ובטיחותו - ולראיה - המחוקק בחר לייחד את העיסוק בתכנון תחום זה רק למהנדס מבנים ולאדריכל בעלי רישיון. יוזכר בהקשר זה, כי לצורך קבלת רישיון לעיסוק בתחום הנדסת מבנים, נדרש כיום אדריכל ומהנדס ישראלי לביצוע התמחות מעשית בת שלוש שנים, בהתאם לאמות מידה שהוגדרו ע"י רשם המהנדסים והאדריכלים, וכן עמידה בבחינת הסמכה.
11. לצד המומחיות המקצועית הנדרשת או ההכרות עם טכנולוגיות ושיטות עדכניות, נדרשים בעלי המקצוע בתחום ההנדסה והאדריכלות להיות בעלי הכרות מעמיקה והבנה יסודית ומעמיקה **בתקנים, החוקים, התקנות וההנחיות החלים בארץ, לפעול על פיהם ולשאת באחריות אזרחית ופילילית מלאה בגין פעולתם, במקרה הצורך**. יודגש שאחריותם של המהנדסים והאדריכלים אינה מוגבלת בזמן ונמשכת לכל אורך חיי המבנה אותו עם תכנונו.
12. למותר לציין, כי הטלת אחריות זו הינה בעייתית ומורכבת מאד (ואולי אף בלתי אפשרית) כאשר מדובר בבעל מקצוע זר העובד בארץ לתקופה קצובה, כאשר לאחריו עוזב את הארץ ואינו נושא בכל אחריות, שכן לפי הצעת החוק הנוכחית, חתימתו מחליפה חתימת אדריכל או מהנדס בעל רישיון ישראלי וסוגיית הליווי של המהנדס או האדריכל הזר על ידי מהנדס או אדריכל ישראלי כפי שמופיע הצעת החוק היא עמומה וחסרת נפקות משפטית.
13. בעל המקצוע הזר אינו מכיר את כלל התנאים, ההוראות והאילוצים החלים בישראל והן בשל העובדה כי הוא צפוי להפסיק את עבודתו בארץ לאחר שנתיים לכל היותר, ועל כן מימוש אחריותו כלפי הציבור, במקרים בהם קיים כשל, בתחום האיכות או בטיחות הבניה, צפוי להיות קשה עד בלתי אפשרי ליישום או התחקות אחריו.
14. בעל המקצוע הזר לא יספיק לקיים את חובתו על פי חוק פיקוח עליון ולפקח על המבנה במהלך ביצועו כפי שקבוע בחוק.
15. לצד החשיבות הרבה שמייחס איגוד המהנדסים ליעול ותיעוש הבניה ולהבאת טכנולוגיות ומומחים מארצות זרות, עמדתנו הינה שיש להבטיח בחקיקה שהדבר אינו נעשה על חשבון פגיעה בשלום הציבור ובטיחותו. נוכח האמור לעיל, איגוד המהנדסים מצרף למסמך את הצעת הנוסח המתוקנת עם השינויים המוצעים על ידו, השינויים מן הנוסח המקורי מסומנים באדום ונימוקיהם מפורטים.

16. על מנת לתת מענה לקשיים העולים מהצעת החוק, בדגש על סוגיית האחריות, מוצע לתקן את סעיף 11ב המוצע באופן המפורט להלן (השינויים מסומנים באדום) והסבר מובא בהמשך:

- (א) על אף האמור בסעיף 11, **הרשם** רשאי לתת רישיון זמני למהנדס או לאדריכל, ממדינת חוץ, לשם ביצוע פעולות שיוחדו למהנדס רשוי או לאדריכל רשוי, לפי העניין, לתקופה שלא תעלה על שנה אחת, ובלבד שמתקיימים במהנדס או באדריכל, ממדינת חוץ, לפי העניין, כל אלה:
- 1) הוא רשום בפנקס המהנדסים והאדריכלים;
  - 2) הוא רשאי לתכנן או לבצע במדינת החוץ את המיזם שלשם תכנונו או ביצועו הוא הוזמן לישראל;
  - 3) הוא הוכר כבעל מוניטין ומומחה בעל שם בתחומו, על ידי הרשם, לאחר התייעצות במועצה, **והכל בהתאם לקריטריונים שייקבעו ע"י הרשם ולאחר התייעצות עם המועצה.**
  - 4) המהנדס או האדריכל ביצע או תכנן בעבר מיזם דומה או מקביל למיזם שלשם ביצועו הוזמן לישראל **והכל בהתאם לקריטריונים שייקבעו ע"י הרשם ולאחר התייעצות עם המועצה;**
- (ב) המהנדס או האדריכל הוזמן לישראל לשם תכנון או ביצוע מיזם **בתחום התמחותו** שעלותו היא בסכום העולה על **300 מיליון דולר** של ארצות הברית של אמריקה. **הרשם רשאי, בהתאם לשיקול דעתו, להתנות את מתן הרישיון הזמני בביצוע התמחות או עמידה בבחינה או בשניהם וזאת לאחר התייעצות עם המועצה.**
- (ג) מהנדס או אדריכל ממדינת חוץ, שקיבל רישיון זמני, **ועמד בדרישות הרשם**, לפי סעיף זה לא יפעל בישראל אלא בליווי מהנדס רשוי או אדריכל רשוי לפי סעיף 11.
- (ד) **נדרשה בדין חתימת מהנדס או אדריכל, תידרש חתימת המהנדס או האדריכל המלווה בצירוף חתימת המהנדס או האדריכל ממדינת החוץ. אין באמור בסעיף זה כדי לגרוע מאחריותו של המהנדס או האדריכל המלווה לפי כל דין.**

17. **הנימוקים לנוסח המוצע:**

- א. **לס"ק א(3) –** בראייתנו, הקריטריון הקבוע בסעיף זה – "בעל מוניטין ומומחה בעל שם בתחומו", אשר על פיו נדרש הרשם מוסמך לאשר את בעל המקצוע הזר, הינו קריטריון **עמום** המותיר מקום לפרשנות רחבה ולחוסר עקביות בקבלת החלטות. ויש להבטיח בחוק קיומו של הליך סדיר ושקוף לקבלת החלטות, על כן יש להוסיף כי השר **ייקבע קריטריונים** להכרה בבעל המקצוע הזר, וזאת לאחר שנועץ במועצת ההנדסה והאדריכלות.
- ב. **לס"ק א(4) –** בדומה לאמור לעיל, אנו גורסים כי גם הקריטריון של "מיזם דומה או מקביל" אינו ברור דיו ואינו מייצר ודאות בהליך קבלת החלטות. כך למשל, לא ברור האם נדרש פרויקט בסדר גודל פיזי דומה, בסדר גודל מקביל מבחינת העלות הכלכלית או בפרויקט בעל מורכבות הנדסית דומה. גם בהיבט זה, אנו מציעים כי ייקבעו קריטריונים ברורים ע"י השר לאחר שנועץ במועצת ההנדסה והאדריכלות.
- ג. **לס"ק א(5) –** מבדיקה שערכנו, עלה כי העלות הקבועה כיום בסעיף קטן זה, 100 מיליון דולר אמריקאי – כוללת גם מבני מגורים רבי קומות סטנדרטיים. למיטב הבנתנו, מטרתו של סעיף 11ב המוצע, הינה לאפשר הבאתם של מהנדסים ואדריכלים זרים נועדה בעיקר לתחום התשתיות והכבישים או לצורך תכנונם של פרויקטים גדולים ודרושים (כך על פי דברי ההסבר לחוק), ומקום שבו לא קיימת בארץ מומחיות מתאימה. ככל שזו אכן מטרת הסעיף, אנו גורסים כי יש להעלות את העלות המפורטת בסעיף, על מנת שלא להחיל הליך ייחודי זה גם על בניה סטנדרטית ונפוצה של דיור.
- ד. **סעיף ב –** כפי שפורט לכל אורך מסמך זה, הבעיה המרכזית בנוסח הצעת החוק הקיים, הינה עצם הטלת האחריות לאיכות ובטיחות התכנון, הן בהיבט הפלילי והן בהיבט האזרחי,

איגוד המהנדסים

לבעייה ולתשתיות בישראל

על אזרח זר המגיע לארץ לתקופה קצרה וקצובה. על כן מוצע כי במקרים הייחודיים בהם עוסק סעיף החוק המוצע, **תוטל חובת חתימה כפולה ומכוחה - אחריות כפולה - הן על בעל המקצוע הזר והן על בעל המקצוע הישראלי**. הטלת אחריות זו תחייב את המהנדס או האדריכל הישראליים ללוות באופן צמוד ואחראי את בעל המקצוע הזר, לבצע בחינה מעמיקה של התכנון שבוצע ולוודא את התאמתו לדין, לתקנים ולפרקטיקה הנוהגת בארץ ולקחת אחריות מלאה לשלומם ובטיחותם של הציבור הישראלי, שכן הוא אחראי במידה שווה בחתימתו.

18. לנוכח כל האמור ועל מנת לתת מענה לקשיים העולים מנוסח ההצעה הנוכחי, נודה לקידום הצעת החוק המתוקנת כמפורט לעיל.

בברכה,

דני מריאן
יושב ראש איגוד המהנדסים

העתקים:

חברי ועדת הכלכלה

נטע ברנר-נאור, יועצת משפטית משרד העבודה הרווחה והשירותים החברתיים

תמר תורג'מן, יועצת משפטית, כנסת

מהנדס אליהו אבישר, רשם המהנדסים והאדריכלים

גב' מיכל אבגנים, מנהלת אגף א' רישום ורישוי עסקים, משרד העבודה הרווחה והשירותים החברתיים

מהנדס אהוד נוף, יו"ר לשכת המהנדסים האדריכלים והאקדמאים במקצועות הטכנולוגיים בישראל

מהנדס דני מריאן, יו"ר איגוד המהנדסים לבנייה ולתשתיות בישראל

אדריכל דוד כנפו יו"ר עמותת האדריכלים

לשכת המהנדסים
האדריכלים והאקדמאים
במקצועות הטכנולוגיים
בישראל

אפעל 25, בית אמות פלטינום, קומה 9, קריית אריה, פתח תקווה 4951125

טל: 03-7524076 | פקס: 03-7524075 | דוא"ל: info@engineering.org.il | אתר: www.engineering.org.il